

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. gruodžio 6 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Audriaus Bakavecko, Arūno Dirvono (pranešėjas), Artūro Drigoto, Ernesto Spruogio (kolegijos pirmininkas) ir Mildos Vainienės,

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal atsakovo Valstybinės miškų tarnybos ir trečiojo suinteresuoto asmens valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos apeliacinius skundus dėl Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimo administracinėje byloje pagal viešosios įstaigos Viešojo intereso gynimo fondo skundą atsakovui Valstybinei miškų tarnybai ir trečiajam suinteresuotam asmeniui valstybės įmonei Valstybinių miškų urėdijai dėl įsakymo panaikinimo.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I.

1.Pareiškėjas viešoji įstaiga Viešojo intereso gynimo fondas (toliau – ir pareiškėjas, Fondas) kreipėsi į teismą su skundu, kuriame prašė: 1) panaikinti atsakovo Valstybinės miškų tarnybos (toliau – ir atsakovas, Tarnyba) direktoriaus 2021 m. kovo 19 d. įsakymą Nr. 87-21-V „Dėl VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomo Ignalinos regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projekto patvirtinimo“ (toliau – ir Skundžiamas įsakymas); 2) priteisti bylinėjimosi išlaidas.

2.Pareiškėjas skunde bei papildomuose rašytiniuose paaiškinimuose nurodė, kad VĮ Valstybinių miškų urėdija (toliau – ir Urėdija) paskelbė informaciją, kuriuo visuomenė buvo kviečiama susipažinti su baigiamu rengti VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomų Ignalinos regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektu (toliau – ir Projektas). Šio Projekto viešas pristatymas įvyko 2020 m. gruodžio 11 d. Iki šio pristatymo pabaigos suinteresuota visuomenė turėjo galimybę pateikti pastabas ir pasiūlymus. Miškotvarkos projektas yra planas / projektas dėl planuojamos ūkinės veiklos (toliau – ir PŪV), kuriam galioja Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – ir PAV įstatymas) nuostatos ir suinteresuotos visuomenės teisės šiose procedūrose. Pareiškėjas nustatyta tvarka iki nurodyto pristatymo pateikė pastabas, pasiūlymus, reikalavimus, tačiau į juos nebuvo atsižvelgta.

3. Tarnyba 2021 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 87-21-V patvirtino Projektą. Pareiškėjas teigė, kad Projektas apima į Europos „Natura 2000“ tinklą įtrauktas teritorijas. Be to, Skundžiamas įsakymas yra susijęs su aplinka bei galima žala jai.

4. Pareiškėjo nuomone Urėdija privalėjo atlikti Miškotvarkos projekto poveikio aplinkai vertinimo procedūras remiantis tuo, kad PŪV pagal Projektą atliekama teritorijai, į kurią patenka didelė dalis įsteigtų saugomų „Natura 2000“ teritorijų. PŪV poveikis „Natura 2000“ teritorijose saugomoms vertybėms nėra nustatytas ir įvertintas, nėra nustatytos būtinos priemonės, kurių pagalba būtų išvengta neigiamo poveikio šiose teritorijose saugomoms vertybėms, todėl Urėdija privalėjo kreiptis į saugomų teritorijų instituciją dėl privalomos išvados dėl PŪV poveikio „Natura 2000“ teritorijai reikšmingumo, o konstatavus PŪV reikšmingą poveikį – atlikti Projekto PAV.

5. Pareiškėjas nurodė, kad Urėdija privalėjo atlikti Projekto strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau – ir SPAV) procedūras remiantis tuo, kad planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas susijęs su „Natura 2000“ teritorijomis ar „Natura 2000“ teritorijų artima aplinka. Nesant Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos išvados, kad tokia veikla negali turėti reikšmingų pasekmių „Natura 2000“ teritorijoms ar jų artimai aplinkai, negali neigiamai paveikti „Natura 2000“ teritorijų vientisumo ar jose saugomų natūralių buveinių ar rūšių, nėra pagrindo teigti, kad toks poveikis nebus daromas ir kad nėra privaloma SPAV procedūra. Miškotvarkos projekte numatytų projektinių sprendinių mastas objektyviai lemia neabejotinai reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijose saugomoms vertybėms, todėl, nenustačius privalomų šio poveikio suvaldymo priemonių, planuojama ūkinė veikla būtų neteisėta, kaip ir neteisėtas Projektas, kuris nėra paremtas nustatytą atitinkamų rizikų suvaldymo priemonėmis.

6. Pareiškėjas pažymėjo, jog PAV įstatymo 2 priede numatytas planuojamų ūkinių veiklų, kurioms turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, sąrašas, tačiau šiuo atveju Projekte nėra duomenų, kad PŪV neapimtų minėto priedo 1.7 punkte nustatytos miško ūkio veiklos. Be to, nėra duomenų, kad šis projektas apimtų mažesnę nei 10 kv. km plotą, todėl tiek PŪV atranka dėl PAV, tiek PŪV atranka dėl SPAV pagal PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punktą gali būti privalomos.

7. Anot pareiškėjo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ir Teisingumo Teismas) pripažino, kad tiek PAV, tiek ir SPAV procedūros turi savarankišką reikšmę, todėl viena kitos nepakeičia. Urėdija galimai privalėjo atlikti Projekto atrankos dėl PAV bei atrankos dėl SPAV procedūras, o atsakovas Tarnyba, neturėdamas atitinkamų duomenų, neturėjo pagrindo priimti Skundžiamą įsakymą, todėl, neatlikus pirmiau nurodytų procedūrų, Projektas negalėjo būti patvirtintas, o toks jo patvirtinimas yra neteisėtas.

8. Atsakovas Tarnyba su pareiškėjo skundu nesutiko ir prašė jį atmesti. Nurodė, kad vidinės miškotvarkos projektai rengiami, tikrinami ir tvirtinami, vadovaujantis Vidinės miškotvarkos projektų rengimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. D1-406 „Dėl miškų tvarkymo schemų ir vidinės miškotvarkos projektų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – ir Taisyklės).

9. Atsakovas nurodė, kad Tarnyba, patikrinusi šį projektą pagal Taisyklių 20-21 punktuose nurodytus reikalavimus, nerado priežasčių ir pagrindų, kodėl projektas galėtų būti nederinamas ir taisytinas. Paaiškino, kad Tarnyba yra gavusi visas išvadas iš visų institucijų, kurių išvados yra privalomos, vadovaujantis teisės aktų reikalavimais, rengiant projektą. Tarnyba pažymėjo, kad pareiškėjas skunde nenurodė jokių Taisyklėse įtvirtintų specialiųjų teisės normų, dėl kurių Urėdijos parengtas Miškotvarkos projektas negalėjo būti suderintas ir patvirtintas.

10. Atsakovas paaiškino, kad jeigu PAV įstatymo 2 priedo 1.7 papunktyje nurodyta planuojama ūkinė veikla būtų planuojama vykdyti Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje, tik tuomet planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas) privalėtų kreiptis į saugomų teritorijų instituciją dėl reikšmingumo nustatymo. Poveikio „Natura

2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymas atliekamas vadovaujantis Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašu, patvirtintu aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 (toliau – ir Tvarkos aprašas). Tvarkos aprašas numato reikalavimą kreiptis dėl plano ar projekto, kuriuo numatoma veikla nepatenka nei į PAV įstatymo 1, ne į 2 priedą, įgyvendinimo poveikio „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tik tais atvejais, kai planu ar projektu numatoma statinių statyba. Tarnyba manė, kad Miškotvarkos projekto sprendiniams, kai šiais sprendiniais neketinama keisti žemės naudojimo, nors teritorija, kurioje vykdomi sprendiniai ir yra Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje, reikšmingumo nustatymas ir poveikio aplinkai vertinimas nėra privalomas ir nėra teisinio pagrindo įpareigoti ūkinės veiklos subjektus kreiptis į institucijas, atsakingas už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, dėl planuojamos ūkinės veiklos reikšmingumo nustatymo.

11. Trečiasis suinteresuotas asmuo Urėdija su pareiškėjo skundu nesutiko ir prašė jį atmesti.

12. Urėdija pažymėjo, kad, vadovaujantis Taisyklių reikalavimais, yra gavusi visas išvadas, iš visų institucijų, kurių išvados yra privalomos, vadovaujantis teisės aktų reikalavimais.

13. Apibendrinama argumentus, Urėdija teigė, kad vidinės miškotvarkos projekto sprendiniams, kai šiais sprendiniais neketinama keisti žemės naudojimo, nors teritorija, kurioje vykdomi sprendiniai ir yra Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje, reikšmingumo nustatymas ir poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas ir nėra teisinio pagrindo ūkinės veiklos subjektams nurodyti kreiptis į institucijas, atsakingas už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, dėl planuojamos ūkinės veiklos reikšmingumo nustatymo.

14. Urėdija pažymėjo, kad SPAV privaloma atlikti tuomet, kai rengiamas specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, detalusis planas ar žemės valdos projektas, kuris nustato ūkinės veiklos, įrašytos į PAV įstatymo 1 ar 2 priedus, vystymo pagrindus ir kuris rengiamas didesniai nei 10 kv. kilometrų plotui. Urėdija nurodė, kad Miškų įstatymo 14 straipsnyje yra skiriami du miškotvarkos projektų tipai, iš kurių pirmasis – miškų tvarkymo schemas, o antrasis – vidinės miškotvarkos projektas. Vidinės miškotvarkos projekto sprendiniams, kai šiais sprendiniais neketinama keisti žemės naudojimo, nors teritorija kurioje vykdomi sprendiniai ir yra Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje, reikšmingumo nustatymas ir poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas. Be to, vidinės miškotvarkos projektas nėra specialusis teritorijų planavimo dokumentas, o skirtas konkrečiai ūkinei veiklai įgyvendinti. Naujai SPAV bus atliekamas tuomet, kai bus tikslinamos miškų tvarkymo schemas.

II.

15. Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmai 2022 m. gegužės 24 d. sprendimu pareiškėjo Fondo skundą tenkino ir panaikino Skundžiamą įsakymą.

16. Įvertinęs Miškų įstatymo 14 straipsnio 1 ir 2 dalis, Taisyklių 6, 20 ir 21 punktus, teismas konstatavo, kad byloje nėra duomenų, jog teikiant tvirtinimui Projektą Urėdija pateikė Tarnybai įvertinti viešo svarstymo išvadas bei pasiūlymus, kaip tai numatyta Taisyklių 23 punkte.

17. Teismas pažymėjo, jog Tarnyba, tikrindama Projektą, be kitų Taisyklėse numatytų reikalavimų, privalo patikrinti tokio projekto atitikimą aplinkosauginiams reikalavimams.

18. Įvertinęs teisinį reguliavimą, įtvirtintą PAV įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje, 2 straipsnio 4 dalyje, 3 straipsnio 1 dalies 3 punkte, Saugomų teritorijų įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje, išanalizavęs Projekto dalis dėl Gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų (BAST) ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų (PAST), įvertinus BAST ir PAST plotų santykį su bendru patikėjimo teise valdomu plotu Ignalinos regioninio parko padalinio dalyje, teismas laikė, kad Tarnyba,

vertindama Projektą, privalėjo įvertinti projekte numatytos planuojamos ūkinės veiklos įtaką Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms.

19. Teismo vertinimu, Urėdija neteisingai nurodė, jog atranka dėl PAV turi būti atlikta, jeigu įvykdytos dvi sąlygos: 1) miškas iškertamas siekiant pakeisti žemės naudojimą, 2) iškertamas plotas ne mažesnis kaip 1 ha. Rengdama vidinį miškotvarkos projektą, Urėdija jo gamtosauginėje dalyje nurodė, kad tam tikrose teritorijose negali būti įveisiamas miškas ar sodinami pavieniai medžiai ir krūmai, be to, miškotvarkos projekto įžanginėje dalyje nurodyta, kad visus iškirstus medynus projektuojama atkurti per 3 metus, priklausomai nuo naujos miško įveisimui tinkamos valstybinės žemės įsigijimo galimybės, siekiant didinti Lietuvos miškingumą, kasmet planuojama įveisti apie 16 ha miško. Teismo nuomone, minėtu raštu Urėdija neįvertino, kad atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo atliekama ne tik tais atvejais, kai miškas iškertamas siekiant pakeisti žemės naudojimą, tačiau ir tuomet, kai yra planuojamas miško įveisimas.

20. Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes, teismas darė išvadą, jog Tarnyba, vertindama pateiktą vidinės miškotvarkos projektą, turėjo atsižvelgti į teisės aktuose numatytus atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo kriterijus.

21. Teismas, įvertinęs bylos duomenis ir teisinį reguliavimą, nustatytą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintame Planų ir programų strateginių pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 1, 6.4, 9 ir 15 punktuose, Aplinkos apsaugos įstatymo 1 straipsnio 17 punkte, Miškų įstatymo 14 straipsnio 2 dalies 2 punkte, laikė, jog Urėdija 2021 m. vasario 3 d. rašte netinkamai vadovavosi Tvarkos aprašo 6.1 punktu, todėl nepagrįstai padarė išvadą, kad vidinės miškotvarkos projektui SPAV procedūros neprivalomos. Atsižvelgdamas į tai, teismas darė išvadą, kad Skundžiamas įsakymas yra neteisėtas ir nepagrįstas, todėl naikintinas.

III.

22. Atsakovas Valstybinė miškų tarnyba apeliaciniame skunde prašo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo panaikinti Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą, pareiškėjo skundą atmesti.

23. Atsakovas nurodo, kad teismo sprendimas yra neteisėtas ir nepagrįstas, priimtas netinkamai ištyrus ir įvertinus esamas faktines aplinkybes.

24. Tarnybos vertinimu, teismas netinkamai kvalifikavo ginčo teisinį santykį ir neatskleidė bylos esmės, nes iš esmės neišsiaiškino miškų ūkio, kaip vienos iš ūkio šakų, specifiškumo. Šiuo aspektu atsakovas, be kita ko, mano, kad PAV įstatymo paskirtis reglamentuoti tik planuojamos (iki šiol dar nevykdytos) ūkinės veiklos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo ir planuojamos (iki šiol dar nevykdytos) ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procesus. Įstatymo aiškinimas priešingai, kad įstatymas reglamentuoja jau vykdomos tos pačios ūkinės veiklos procesus – būtų absurdiškas.

25. Atsakovas pažymi, kad teismas netyrė išvadų, kurios privalomos rengiant projektą, jų nevertino ir teismo sprendime dėl jų visiškai nepasisakė. Tarnyba pabrėžia, kad nėra Vyriausybės įgaliota institucija organizuoti „Natura 2000“ tinklo teritorijų apsaugą, o tuo pačiu Tarnybai nėra suteikta jokių kompetencijų vertinti vidinės miškotvarkos projektuose projektuojamų ūkinių priemonių atitikimą aplinkosauginiams reikalavimams ar ūkinės veiklos apribojimus „Natura 2000“ tinklo teritorijose. Tokios kompetencijos, atsižvelgiant į Taisyklių 21 punktą, yra suteiktos saugomų teritorijų direktijoms, kurių išvadas Urėdija gavo prieš teikdama Miškotvarkos projektą derinimui.

26. Tarnyba pažymi, kad Tarnyba neturi teisinio pagrindo kvestionuoti pateiktą direktijų išvadą, kurios turėjo būti paremtos tiesiog objektyviais duomenimis, o pritarimas vidinės miškotvarkos projekte suplanuotoms ūkinėms priemonėms – tai nuoseklus Direktijų teisinių

funkcijų vykdymo rezultatas pagal Direkcijų turimus objektyvius duomenis. Direkcijos pateikė teigiamas išvadas vidinės miškotvarkos projektui žinodamos, kad miško valdos, kurioms yra rengiamas vidinės miškotvarkos projektas, patenka į „Natura 2000“ teritoriją.

27. Atsakovas atkreipia dėmesį, kad vidinės miškotvarkos projektas taip pat nėra dokumentas, suteikiantis teisę kirsti mišką.

28. Atsakovui visiškai nesuprantama, kodėl teismas Projekto įžanginėje dalyje pateiktą informaciją, kad „visus iškirstus medynus projektuojama atkurti per 3 metus, priklausomai nuo naujos miško įveisimui tinkamos valstybinės žemės įsigijimo galimybės, siekiant didinti Lietuvos miškingumą, kasmet planuojama įveisti apie 16 ha miško“, vertina kaip miško įveisimo planavimą ir projektavimą, kai net nėra aišku, ar apskritai bus įsigyta valstybinė žemė miškui veisti ir kurioje vietoje galimai bus įsigyta žemė miškui veisti.

29. Atsakovas akcentuoja, kad „miško veisimas“ ir „miško atkūrimas“ yra visiškai skirtingos teisinės definicijos, reglamentuojančios visiškai skirtingus veiksmus.

30. Atsakovo nuomone, teismas sprendime daro klaidingą išvadą, kad vidinės miškotvarkos projektai iš esmės nėra susiję su „Natura 2000“ teritorijos tvarkymu bei kad vidinės miškotvarkos projektuose neprojektuojami sprendiniai, susiję su Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos tvarkymu, ir tokia išvada akivaizdžiai prieštarauja Taisyklių 11.3.11. punktui.

31. Tarnybos nuomone, vidinės miškotvarkos projektų sprendiniams, kai šiais sprendiniais neketinama veisti miško ir neketinama baigti vykdyti miškų ūkio veiklos keičiant žemės naudojimo paskirtį, nors teritorija, kurioje vykdomi sprendiniai, ir yra Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje, reikšmingumo nustatymas ir PAV nėra privalomas ir nėra jokio teisinio pagrindo įpareigoti ūkinės veiklos subjektus kreiptis į institucijas, atsakingas už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, dėl jau nuolat vykdomos ūkinės veiklos reikšmingumo nustatymo.

32. Atsakovas pažymi, kad Miškotvarkos projektą lydinčiuose dokumentuose nurodyta, kad Urėdija, pagal susitarimą su Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcija, nevykdys pagrindinių kirtimų miško sklypuose, kuriuose šiuo metu vykdomi Buveinių apsaugai svarbios teritorijos apsaugos tikslų nustatymo darbai. Šiuose sklypuose inventorizavus EB svarbos buveines, miško kirtimai negalės būti vykdomi vadovaujantis kitų teisės aktų reikalavimais (pvz., Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Bendraisiais buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 ir pan.).

33. Urėdija atsiliepiame į Tarnybos apeliacinį skundą prašo Tarnybos apeliacinį skundą tenkinti ir pakeisti Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimą, kuriuo panaikintas Skundžiamas įsakymas, priimant naują sprendimą – pareiškėjo Fondo skundą atmesti. Urėdija sutiko su Tarnybos apeliaciniame skunde išdėstytais motyvais.

34. Urėdija apeliaciniame skunde prašo: 1) panaikinti Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – pareiškėjo Fondo skundą atmesti; 2) jei apeliacinės instancijos teismas paliktų pirmosios instancijos teismo sprendimą nepakeistą, nurodyti, jog Urėdijos Miškotvarkos projektu suprojektuota ūkinė veikla negali būti vykdoma „Natura 2000“ teritorijose.

35. Urėdijos apeliacinio skundo argumentai iš esmės yra panašūs Tarnybos apeliaciniame skunde išdėstytiems argumentams.

36. Papildomai Urėdija nurodo, kad PAV įstatymas minimas SPAV, todėl, jeigu SPAV būtų reikalingas atlikti, pavyzdžiui, vidinės miškotvarkos projekto rengimo etape, tai toks reglamentavimas jau turėjo būti inkorporuotas į Taisykles. Nesant Taisyklėse numatytos tokios

prievolės, kai kiti reikalavimai, procedūros ir reikalingos gauti išvados iš kompetentingų valstybės institucijų detaliai ir aiškiai reglamentuotos šiose Taisyklėse, pagrįstai vertintina, kad Projektas buvo tinkamai parengtas ir patvirtintas vadovaujantis Taisyklių reglamentavimu (kaip numato ir Miškų įstatymo 14 str. 3 d.) ir nėra jokio pagrindo panaikinti Skundžiamą įsakymą.

37. Tarnyba atsiliepime į Urėdijos apeliacinį skundą prašo Urėdijos apeliacinį skundą tenkinti ir panaikinti Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimą, priimti naują sprendimą – pareiškėjo Fondo skundą atmesti. Tarnyba sutiko su Urėdijos apeliaciniame skunde išdėstytais motyvais.

38. Tarnyba papildomai atkreipia dėmesį, kad teismas, nevertindamas vidinės miškotvarkos projekto kaip terminuoto, nuolat vykdomos miškų ūkinės veiklos planinio dokumento, tuo pačiu neįvertino ir to, kad teismas, sprendimu naikindamas Skundžiamą įsakymą, iš esmės stabdo ir Urėdijos Ignalinos regioninio padalinio, kuriame dirba 73 darbuotojai, veiklą. Urėdijos Ignalinos regioniniam padaliniiui neapibrėžtą laiko tarpą nevykdant veiklos, kuri yra suplanuota vidinės miškotvarkos projekte, patvirtintame Skundžiamu įsakymu, tuo pačiu negalės būti vykdomos ir vidinės miškotvarkos projekte suprojektuotos gamtos ir kultūros paveldo objektų ir vietovių, kraštovaizdžio apsaugos priemonės, saugomų teritorijų ir „Natura 2000“ teritorijų apsaugos ir tvarkymo priemonės bei saugomų rūšių apsaugos ir tvarkymo priemonės.

39. Pareiškėjas atsiliepime į Tarnybos bei Urėdijos apeliacinius skundus prašo: 1) atsakovo Tarnybos ir trečiojo suinteresuoto asmens Urėdijos apeliacinius skundus atmesti, Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimą palikti nepakeistą; 2) priteisti pareiškėjui bylinėjimosi išlaidas, patirtas už atsiliepimo į apeliacinius skundus surašymą.

40. Pareiškėjas akcentuoja, kad nėra pagrindo PAV įstatymo teisės normas, kurių esmė yra aplinkos išsaugojimas ateities kartoms, aiškinti kaip neveikiančias tam tikrai veiklai tik todėl, kad tokia veikla jau yra vykdoma. Pareiškėjo nuomone, šio įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje pateiktas apibrėžimas apima ir kitų gamtos išteklių naudojimą bei miškotvarkos projektuose numatomą veiklą.

41. Pareiškėjo nuomone, Sartų ir Gražutės regioninių parkų direkcijos, Sirvėtos regioninio parko direkcijos bei Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcijos „pritarimas“ Miškotvarkos projekto sprendiniams nėra tas pat, kas poveikio reikšmingumo saugomoms vertybėms įvertinimas. Nagrinėjamu atveju PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkte yra aiškiai išskirta prievolė atlikti PAV ne pagal ūkinės veiklos rūšį, pobūdį, mastą ar intensyvumą, bet pagal tai, kur ūkinė veikla planuojama. Šis požymis – aplinkosauginis teritorijos vertingumas, t. y. „Natura 2000“ teritorija. Taisyklių 22 punkte nustatyta pareiga gauti saugomos teritorijos direkcijos išvadą negali būti suprantama, kaip saugomų teritorijų institucijų pritarimas vidinės miškotvarkos projekto sprendiniams ar pastabų neturėjimas, neištyrus tokios ūkinės veiklos galimo neigiamo poveikio. Nei pritarimas, nei pastabų neturėjimas nėra prilyginami Reikšmingumo išvadai.

42. Pareiškėjo įsitikinimu, nesvarbu, koku pagrindu bus didinamas miškingumas, formaliai teismo argumentai yra pagrįsti tuo aspektu, jog Miškotvarkos projekte numatant, kad kasmet planuojama įveisti apie 16 ha miško, tai yra susiję su miško įveisimo planavimu ir projektavimu.

43. Miškotvarkos projekto tiesioginis susietumas su „Natura 2000“ teritorija arba jo būtinumas išplaukia iš tiesioginių aplinkosauginių tokios teritorijos projektavimo bei tvarkymo tikslų, kai paties projekto tikslas yra numatyti tokias priemones, kuriomis siekiama išsaugoti teritoriją ir joje saugomas vertybes ateities kartoms. Tuo tarpu vidinio miškotvarkos projekto pagrindinis vyraujantis tikslas yra ūkinis miško eksploatavimas, o apeliando nurodyta Taisyklių 11.2.3. teisės norma tėra apsauginė priemonė, siekiant miškotvarkos procese nepažeisti aplinkosauginių reikalavimų. Todėl šių pagalbinių tikslų įgyvendinimas vidinės miškotvarkos

projekte jokiū būdu nedaro jo tokiu projektu, kurį būtų pagrindas pripažinti tiesiogiai susijusiu su saugomų „Natura 2000“ teritorijų tvarkymu ar būtinu joms tvarkyti.

44. Pareiškėjas akcentuoja, kad visoms PAV įstatymo 2 priede įrašytoms planuojamoms veiklos rūšims privaloma atlikti Atranką, o planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas (o ne Atranka) atliekamas, jeigu planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms. Pareiškėjas pabrėžia, kad pagal PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas tampa imperatyvu ne veiklai, kuri įrašyta į antrą priedą, o bet kokiai planuojamai ūkinei veiklai, kuri gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms.

45. Pareiškėjas nurodo, kad jeigu būtų pritarta Projektui, kuriame numatyti pagrindiniai kirtimai „Natura 2000“ teritorijose, neturint pagrįstų išvadų, kad PŪV nepadarys reikšmingo poveikio jose saugomoms vertybėms, būtų rizikuojama padaryti milžiniško masto žalą Lietuvos valstybės nacionaliniam turtui, kurio reikšmingumas yra pripažįstamas Konstitucijoje (47, 54 str.).

46. Pareiškėjo nuomone, tik jeigu būtų neabejotinai konstatuojama, kad PŪV neturės ir negali turėti jokio reikšmingo poveikio aplinkai, būtų galima spręsti, jog PAV atlikti neprivaloma.

47. Pareiškėjas paaiškina, kad remiantis aktualiu reguliavimu bet kurios planuojamos ūkinės veiklos, plano ar programos, kurie planuojami įgyvendinti „Natura 2000“ teritorijoje ar jai artimoje aplinkoje, poveikio reikšmingumas privalo būti nustatomas ir įvertinamas, todėl apeliančių teiginiai, kad tai turi būti daroma tik jeigu numatoma statinių statyba, yra nepagrįsti.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV.

48. Byloje nagrinėjamas ginčas kilo dėl Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2021 m. kovo 19 d. įsakymo Nr. 87-21-VV (toliau – ir Įsakymas), kuriuo buvo patvirtintas Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomo Ignalinos regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektas (toliau – ir Projektas).

49. Iš skundo pirmosios instancijos teismui matyti, kad Įsakymo pagrįstumą ir teisėtumą pareiškėjas kvestionuoja iš esmės tiek, kiek Projektas buvo patvirtintas: (1) neatlikus atrankos dėl juo (Projektu) planuojamos ūkinės veiklos – miškų įveisimo ir kirtimo – poveikio aplinkai vertinimo (PAV ir (ar) šio dokumento strateginio pasekmių aplinkai vertinimo SPAV); (2) neįvertinus galimo planuojamos ūkinės veiklos – pagrindinių miškų kirtimų – poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ (toliau – ir „Natura 2000“) teritorijoms reikšmingumo, kaip to reikalauja PAV bei SPAV atlikimą reglamentuojantys nacionaliniai ir Sąjungos teisės aktai.

50. Pirmosios instancijos teismas panaikino ginčijamą Įsakymą iš esmės konstatavęs, kad prieš tvirtinant Projektą privalėjo būti atliktos (1) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ir (2) strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) procedūros.

Dėl bendrųjų vidinės miškotvarkos projekto rengimą reglamentuojančių nuostatų

51. Miškotvarkos projektas – tai dokumentas, pagal kurį organizuojama miškų ūkio veikla ir atliekami visi miškų atkūrimo, naudojimo ir miško žemių tvarkymo darbai (Miškų įstatymo 14 str. 1 d. (2006 m. gegužės 9 d. įstatymo Nr. X-599 redakcija).

52. Vienas iš miškotvarkos projektų tipų – vidinės miškotvarkos projektai, yra miškų ūkio veiklos planai, rengiami visoms valstybinių miškų valdytojū ir privačioms miškų valdoms arba ne

miškų ūkio paskirties žemės sklype esančiai miško žemei ir skiriami konkrečių tvarkymo priemonių sistemai jose nustatyti (Miškų įstatymo 14 str. 2 d. 2 p. (2011 m. birželio 16 d. įstatymo Nr. XI-1448 redakcija).

53. Vidinės miškotvarkos projektai rengiami, derinami, tvirtinami, registruojami ir keičiami pagal aplinkos ministro tvirtinamas šių projektų rengimo taisykles ir jose nustatytus kriterijus (Miškų įstatymo 14 str. 3 d. (2015 m. birželio 23 d. įstatymo Nr. XII-1839 redakcija).

54. Pagal Vidinės miškotvarkos projektų rengimo taisyklių, patvirtintų aplinkos ministro 2006 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. D1-406 (toliau – ir Projektų rengimo taisyklės; tekste remiamasi aplinkos ministro 2010 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. D1-577 redakcija, išskyrus atskirai nurodytus atvejus), 6 punktą, vidinės miškotvarkos projektų sprendiniai apima miško ūkinės veiklos bei miško išteklių rodiklių analizę ir ūkinių priemonių miško ištekliams naudoti, atkurti, gerinti projektavimą. Šie sprendiniai turi neprieštarauti įstatymais ar Vyriausybės nutarimais nustatytiems specialiuųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimams, saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams ir apsaugos sutartims jų galiojimo laikotarpiu (Projektų rengimo taisyklių 7 p. (aplinkos ministro (2016 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. D1-289 redakcija).

55. Nagrinėjamo ginčo kontekste paminėtina ir tai, kad valstybinių miškų vidinės miškotvarkos projektą, be kita ko, sudaro „gamtos ir kultūros paveldo objektų ir vietovių, kraštovaizdžio apsauga; saugomų teritorijų ir „Natura 2000“ teritorijų apsaugos ir tvarkymo priemonės, suderintos su valdytoju, saugomų rūšių apsaugos ir tvarkymo priemonės, suderintos su valdytoju“ (Projektų rengimo taisyklių 11.3.11 p. (aplinkos ministro 2016 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. D1-289) redakcija). Šios gamtotvarkos priemonės – vidinės miškotvarkos projektuose suprojektuotos specialios gamtinės aplinkos tvarkymo ir apsaugos priemonės, skirtos palankiai saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių, bendrijų, buveinių ir ekosistemų apsaugos būklei, jų ilgalaikiam išlikimui ir plėtrai užtikrinti (Miškų įstatymo 2 str. 4 d. (2019 m. gruodžio 10 d. įstatymo Nr. XIII-2635 redakcija).

56. Be to, Projektų rengimo taisyklių 21 punkte (aplinkos ministro 2016 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. D1-289 redakcija), be kita ko, nustatyta, kad „rengėjas turi kreiptis ir gauti išvadas dėl valstybinių miškų vidinės miškotvarkos projekto iš savivaldybės, kai vidinės miškotvarkos projektas rengiamas savivaldybių įsteigtose saugomose teritorijose, arba iš saugomos teritorijos direkcijos, kai rengiami valdoms, esančioms saugomų teritorijų direkcijų administruojamose saugomose teritorijose ir šioms saugomoms teritorijoms nustatytose buferinės apsaugos zonos, taip pat saugomose teritorijose ir Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose <...>. Išvadas teikiančios institucijos jas turi pateikti per 10 darbo dienų. Per nustatytą terminą išvadų nepateikus, laikoma, kad išvadas teikiančios institucijos pritaria parengtam vidinės miškotvarkos projektui <...>“. Šiuo aspektu byloje nėra ginčo, kad nagrinėjamu atveju iš „Natura 2000“ teritorijas administruojančių saugomų teritorijų direkcijų tokios išvados buvo gautos.

57. Parengus miškotvarkos projektą (miško naudojimo apimtis ir išvados dėl miško išteklių rodiklių kaitos turi būti aprobuotos Miškotvarkos mokslinėje techninėje taryboje), valstybinių miškų valdytojas organizuoja valstybinių miškų vidinės miškotvarkos projekto viešą svarstymą (Projektų rengimo taisyklių 18 p.). Šis projektas kartu su Miškotvarkos mokslinės techninės tarybos nutarimu (jei reikia), vidinės miškotvarkos projekto recenzija ir viešo svarstymo išvadomis bei pasiūlymais teikiamas derinti ir tvirtinti Tarnybai (Projektų rengimo taisyklių 20 p.). Derinant vidinės miškotvarkos projektus, tikrinamas suprojektuotų ūkinių priemonių teisingumas, jų atitiktis ūkinių priemonių projektavimą ir vykdymą reglamentuojantiems teisės aktams, aplinkosauginiams reikalavimams, ūkinės veiklos apribojimams saugomose teritorijose ar paveldosaugos reikalavimams kultūros paveldo objektų ar vietovių teritorijose ir apsaugos zonos, informacija apie saugomų rūšių augavietes ir radavietes Saugomų rūšių informacinėje sistemoje

(Projektų rengimo taisyklių 20 p. (aplinkos ministro 2019 m. kovo 22 d. įsakymo Nr. D1-173 redakcija). Patvirtinus valstybinių miškų vidinės miškotvarkos projektą, Tarnyba registruoja jį Kadastre (Projektų rengimo taisyklių 23 p. (aplinkos ministro 2019 m. kovo 22 d. įsakymo Nr. D1-173 redakcija).

Dėl PAV atlikimą numatančių bendrųjų nuostatų

58. PAV procedūrų atlikimo atvejus nustato Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (PAV įstatymas; toliau tekste remiamasi 2017 m. birželio 27 d. įstatymo Nr. XIII-529 redakcija, išskyrus atskirai nurodytus atvejus), kuriuo nacionalinėje teisėje, be kita ko, įgyvendinama 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo nuostatų, su paskutiniais pakeitimais, atliktais Direktyva 2014/52/ES (toliau – ir PAV direktyva).

59. Be to, PAV įstatymu siekiama suderinti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo proceso reglamentavimą ir su 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (toliau – ir Buveinių direktyva), (PAV įstatymo 1 str. 2 d. ir 3 priedo 1 d.).

60. Atskirai pastebėtina, kad PAV direktyva buvo priimta, be kita ko, siekiant kodifikuoti 1985 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (toliau – ir Direktyva 85/337), todėl nagrinėjamu atveju yra aktuali ir Teisingumo Teismo jurisprudencija aiškinant pastarosios direktyvos nuostatas (šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 60 p.).

61. Vadovaujantis PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi, „planuojamos ūkinės veiklos, kuri dėl savo pobūdžio, masto ar numatomos vietos ypatumų gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas atliekamas, kai:

1) planuojama ūkinė veikla įrašyta į Planuojamos ūkinės veiklos, kurios poveikis aplinkai privalo būti vertinamas, rūšių sąrašą (šio įstatymo 1 priedas);

2) planuojamos ūkinės veiklos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo <...> metu nustatoma, kad planuojamai ūkinei veiklai privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą;

3) planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms ir kai saugomų teritorijų institucija, nurodyta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme (toliau – saugomų teritorijų institucija), aplinkos ministro nustatyta tvarka nustato, kad šis poveikis gali būti reikšmingas.“.

62. Byloje nėra ginčo, kad Projektu planuojama veikla nepatenka į nurodytas PAV įstatymo 1 priede („Planuojamos ūkinės veiklos, kurios poveikis aplinkai privalo būti vertinamas, rūšių sąrašas“), todėl nagrinėjamu atveju yra aktualūs šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktai.

63. Apeliantų argumentų kontekste taip pat svarbu paminėti, kad PAV įstatymo 3 straipsnio 3 dalis įtvirtina, jog „atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas <...> turi būti atlikti iki įstatymuose įtvirtinto leidimo (statybą leidžiančio dokumento, leidimo naudoti žemės gelmių išteklius arba ertmes, taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo, taršos leidimo ir kitų įstatymuose nurodytų leidimų) išdavimo. Jeigu atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas neatlikti, leidimas neišduodamas.“. Kitaip tariant, PAV procedūros privalo būti atliktos iki atitinkamo leidimo vykdyti konkrečią ūkinę veiklą išdavimo (šiuo klausimu žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. kovo 15 d. nutarties administracinėje byloje Nr. eA-10-520/2023 71–81 p.).

64. Be to, ir PAV direktyvos 2 straipsnio 1 dalis numato, kad „valstybės narės imasi visų priemonių, reikalingų užtikrinti, kad, prieš išduodant sutikimą planuojamai veiklai, projektams, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, be kita ko, dėl savo pobūdžio, masto ar vietos, bus reikalaujama sutikimo planuojamai veiklai ir poveikio aplinkai vertinimo <...>“. Šioje nuostatoje minimas sutikimas dėl planuojamos veiklos – „kompetentingos institucijos sprendimas, kuris suteikia užsakovui teisę įgyvendinti projektą“ (PAV direktyvos 1 str. 2 d. c p.).

65. Kaip Teisingumo Teismas jau yra pabrėžęs, išankstinį tokio vertinimo pobūdį pateisina būtinybė, jog priimdama sprendimus kompetentinga valdžios institucija atsižvelgtų į poveikį aplinkai esant kuo ankstesnei visų techninio planavimo ir sprendimų priėmimo procesų stadijai, nes tikslas yra užkirsti kelią taršai ar trukdžiams nuo pat pradžių, o ne vėliau bandyti kovoti su jų padariniais (2018 m. gegužės 31 d. sprendimo byloje *Komisija / Lenkija*, C-526/16, EU:C:2018:356, 75 p. ir jame nurodyta šio teismo jurisprudencija).

66. Taip pat pažymėtina, kad PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punkte terminas „sutikimas dėl planuojamos veiklos“ apibrėžtas kaip kompetentingos institucijos sprendimas, kuris suteikia užsakovui teisę įgyvendinti projektą, o tai nacionalinis teismas iš esmės turi nustatyti vadovaudamasis taikytiniais nacionalinės teisės aktais (Teisingumo Teismo 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 84 p.). Be to, tuomet, kai nacionalinėje teisėje numatyta kelių etapų patvirtinimo procedūra, projekto poveikio aplinkai vertinimas iš esmės turi būti atliekamas iš karto, kai tampa įmanoma nustatyti ir įvertinti visas galimas šio projekto pasekmes aplinkai (Teisingumo Teismo 2004 m. sausio 7 d. sprendimo byloje *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 52 p.; 2008 m. vasario 28 d. sprendimo byloje *Abraham ir kt.*, C-2/07, EU:C:2008:133, 26 p.). Todėl tuomet, kai vienas iš šių etapų yra pagrindinis sprendimas, o kitas – sprendimas dėl įgyvendinimo, kuris negali viršyti pagrindiniame sprendime nustatytų parametru, galimos šio projekto pasekmės aplinkai turi būti nustatytos ir įvertintos vykdant su pagrindiniu sprendimu susijusią procedūrą. Tik tuo atveju, jei šios pasekmės negali būti nustatomos iki procedūros, susijusios su sprendimu dėl įgyvendinimo, pradžios, toks vertinimas turi būti atliekamas vykdant šią procedūrą (Teisingumo Teismo 2004 m. sausio 7 d. sprendimo byloje *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 52 p.; 2008 m. vasario 28 d. sprendimo byloje *Abraham ir kt.*, C-2/07, EU:C:2008:133, 26 p.).

Dėl SPAV atlikimo atvejus nustatančių bendrųjų nuostatų

67. SPAV atlikimą reglamentuojantis Planų ir programų strateginių pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 (SPAV aprašas; tekste remiamasi Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimo Nr. 1467 redakcija), priimtas, be kita ko, nacionalinėje teisėje įgyvendinant 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (toliau – ir SPAV direktyva) bei Buveinių direktyvą.

68. Skunde pirmosios instancijos teismui ir kituose procesiniuose dokumentuose pareiškėjas iš esmės laikosi pozicijos, kad priimant Įsakymą buvo pažeistos SPAV aprašo 6.1 ir 6.4 punktai, nustatantys, jog SPAV privaloma atlikti, kai:

„6.1. rengiamas planas ar programa, skirti <...> miškų ūkio <...> plėtrai >...>, kuris nustato ūkinės veiklos, įrašytos į [PAV] įstatymo 1 ar 2 priedus, vystymo pagrindus ir kuris rengiamas didesniai nei 10 kv. kilometrų plotui; <...>

6.4. plano ar programos įgyvendinimas susijęs su „Natura 2000“ teritorijomis ar „Natura 2000“ teritorijų artima aplinka ir Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba) aplinkos ministro nustatyta tvarka nustato, kad tokio plano ar programos įgyvendinimas (atskirai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali

turėti reikšmingų pasekmių „Natura 2000“ teritorijoms. „Natura 2000“ teritorijų artima aplinka – plano ar programos įgyvendinimo vietovė, tiesiogiai besiribojanti su „Natura 2000“ teritorija arba esanti netoli jos, jeigu dėl gamtinių ryšių tarp vietovių arba dėl ūkinės veiklos masto tikėtina, kad numatomas įgyvendinti planas ar programa gali neigiamai paveikti „Natura 2000“ teritorijos vientisumą ar joje saugomas natūralias buveines ar rūšis;“.

69. Kaip minėta, byloje nėra ginčo, kad pareiškėjo nurodoma miškų ūkio veikla nepatenka į PAV įstatymo 1 priedą, todėl SPAV aprašo 6.1 punktas vertintinas tik tiek, kiek jis yra susijęs su šio įstatymo 2 priede nurodytomis veiklomis. Be to, apeliantai nekvestionuoja pirmosios instancijos teismo vertinimo, kad Projektas apima didesnę nei 10 kv. km teritoriją.

Dėl PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto ir SPAV aprašo 6.1 punkto

70. PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodyta atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo atliekama planuojamai ūkinei veiklai, įrašytai į Planuojamos ūkinės veiklos, kuriai turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, rūšių sąrašą (šio įstatymo 2 priedas) (PAV įstatymo 7 str. 2 d.). Šios atrankos tikslas – nustatyti, ar privaloma atlikti konkrečios planuojamos ūkinės veiklos PAV (PAV įstatymo 7 str. 1 d.).

71. Be to, PAV įstatymo 7 straipsnio 3 dalis numato, kad „tais atvejais, kai planuojamą ūkinę veiklą, įrašytą į Planuojamos ūkinės veiklos, kuriai turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, rūšių sąrašą, numatoma įgyvendinti Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje ar šios teritorijos artimoje aplinkoje, planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas) prieš pradėdamas rengti atrankos informaciją ar jos rengimo metu aplinkos ministro nustatyta tvarka kreipiasi į saugomų teritorijų instituciją dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio reikšmingumo šioms teritorijoms nustatymo. Jeigu saugomų teritorijų institucija aplinkos ministro nustatyta tvarka nustato, kad planuojamos ūkinės veiklos, įrašytos į Planuojamos ūkinės veiklos, kuriai turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, rūšių sąrašą (šio įstatymo 2 priedas), įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms ir šis poveikis gali būti reikšmingas, šiai planuojamai ūkinei veiklai atliekamas poveikio aplinkai vertinimas be atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo.“.

72. PAV įstatymo 2 priedo („Planuojamos ūkinės veiklos, kuriai turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, rūšių sąrašas“), kuris minimas minėtose PAV įstatymo nuostatose bei SPAV aprašo 6.1 punkte, 1.7 punkte numatytos veiklos – „miško įveisimas, išskyrus plotus, kuriuose pagal savivaldybių teritorijų miškų išdėstymo žemėtvarkos schemas numatyta įveisti mišką, ar miško iškirtimas siekiant pakeisti žemės naudojimą, išskyrus atvejus, kai atkuriamos atviros Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės ar rūšių buveinės (miško iškirtimas miestuose – visais atvejais, kaimo vietovėse – kai įveisiama ar iškertamas 1 ha ar didesnis plotas)“.

73. Pirmosios instancijos teismui pateiktame skunde pareiškėjas nurodo, kad šios aplinkybės nebuvo vertintos, todėl nėra duomenų, kad Planuojama ūkinė veikla neapimtų šiame punkte nustatytos miško ūkio veiklos. Taigi, pareiškėjo nuomone, PAV atranka bei SPAV pagal PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punktą galėjo (gali) būti privaloma.

74. Minėtu PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punktu, be kita ko, pasinaudojant PAV direktyvos 4 straipsnio 2 dalies b punktu valstybėms narėms suteikta diskrecija, yra įgyvendinama šios direktyvos II priedo („4 straipsnyje 2 dalyje nurodyti projektai“) 1 dalies d punktas, numatantis šią veiklą – „pirminis apželdinimas mišku ir miško kirtimas siekiant pakeisti žemėnaudos rūšį“ (angl. *Initial afforestation and deforestation for the purposes of conversion to another type of land use*).

75. Išplėstinė teisėjų kolegija, visu pirma, pastebi, kad PAV direktyvoje minima formuluotė „pirminis apželdinimas mišku <...> siekiant pakeisti žemėnaudos rūšį“ loginės ir lingvistinės

konstrukcijos požiūriu aiškiai implikuoja (nukreipia į) atvejį, kai miškas yra apželdinimas toje žemėje, kurioje anksčiau miško nebuvo (žemės naudojimo paskirtis nebuvo susijusi su miškų (miškininkystės) veikla). Be to, Sąjungos teisėkūros subjektų vartojamas žodis „pirminis“ aiškiai parodo, kad PAV direktyvos II priedo 1 dalies d punktas neapima *inter alia* iškirto miško, kai jį iškirtus nebuvo pakeista žemėnaudos rūšis dėl atželdinimo (atkūrimo) toje pačioje žemėje (vietoje).

76. Toks PAV direktyvos II priedo 1 dalies d punkte vartojamas sąvokos „apželdinimas mišku“ turinys neabejotinai atitinka, be kita ko, Miškų įstatyme, *inter alia* jo 15 straipsnyje („Miško atkūrimas ir įveisimas“) (2007 m. birželio 26 d. įstatymo Nr. X-1208 redakcija), vartojamą sąvoką „miško įveisimas“, kuri naudojama ir aptariamame PAV įstatymo 2 priedo 7.1 punkte. Proceso šalių argumentų kontekste tai, be kita ko, reiškia, kad PAV direktyvos II priedo 1 dalies d punktas ir, atitinkamai, PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punktas neapima (iškirto) „miško atkūrimo“, kaip jis suprantamas pagal Miškų įstatymą ir jį lydinčius teisės aktus.

77. Antra, PAV direktyvos II priedo 1 dalies d punkte naudojamą formuluotę „<...> miško kirtimas siekiant pakeisti žemėnaudos rūšį“ yra aiški ir nedviprasmiška, jos turinys akivaizdžiai atitinka Miškų įstatymo 11 straipsnyje (2011 m. birželio 16 d. įstatymo Nr. XI-1448 redakcija) numatytą miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis. Taigi, nėra pagrindo teigti, kad šią PAV direktyvos nuostatą įgyvendinantis PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punktas turėtų būti aiškinamas ir kaip apimantis kitus, t. y. su miško žemės pavertimu kitomis naudmenomis nesusijusius, kirtimus.

78. Nagrinėjamu atveju, kiek tai yra susiję su miško įveisimu, pirmosios instancijos teismas, konstatuodamas, jog buvo privaloma atlikti PAV atranką, iš esmės rėmėsi tik tuo, jog Projekto „<...> įžanginėje dalyje nurodyta, kad visus iškirtus medynus projektuojama atkurti per 3 metus, priklausomai nuo naujos miško įveisimui tinkamos valstybinės žemės įsigijimo galimybės, siekiant didinti Lietuvos miškingumą, kasmet planuojama įveisti apie 16 ha miško <...>.“ Iš apeliančių skundžiamo teismo sprendimo turinio matyti, kad: (i) teismas neįvertino, jog cituota ištrauka yra abstrakti ir apima tiek atkūrimą, tiek įveisimą, be kita ko, tuose valstybinės žemės sklypuose, kurie dar nėra įsigyti, t. y. nėra žinoma konkreči šios ūkinės veiklos vykdymo vieta; (ii) nebuvo vertinamos (analizuojamos) kitos Projekto dalys, kaip antai Aiškinamojo rašto 2.5 dalis „Miško atkūrimas ir įveisimas“; (iii) nenustatyti ir nevertinti jokie konkretūs žemės sklypai (teritorijos), kuriuose galimai planuojama įveisti mišką, ypač įvertinus tai, kad, pirma, Projektas apima įvairius ir skirtingose savivaldybės teritorijos vietose esančius miškus bei, antra, kad PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punktas, be kitų jame numatytų išimčių, taikomas tik tais atvejais, kai kaimo vietovėje yra įveisiamas ne mažesnis kaip 1 ha ploto miškas. Kitaip tariant, pirmosios instancijos teismas nenustatė (nepagrindė), kad Projektu būtų planuojamas būtent PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punkte nurodytas miško įveisimas.

79. Tuo tarpu Tarnyba ir Urėdija savo apeliaciniuose skunduose iš esmės nurodo, kad Projektu nėra numatytas (suprojektuotas) joks PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punkte numatytas miško įveisimas. Be to, ir pats pareiškėjas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismui teiktuose procesiniuose dokumentuose iš esmės apsiriboja tik abstrakčiu teiginiu, kad Projekte galbūt yra numatytas aptariamoje PAV įstatymo nuostatoje nurodytas miško įveisimas, tačiau apskritai nenurodo jokių konkrečių šio planavimo dokumento sprendinių šiuo klausimu (be to, jis iš esmės sutinka, kad pirmosios instancijos teismo motyvai šioje dalyje turi trūkumų).

80. Tarnyba ir Urėdija taip pat nurodo, kad Projektu nėra planuojami kirtimai, kuriais būtų siekiama miško žemę paversti kitomis naudmenomis (pakeisti žemės naudojimo paskirtį), o pareiškėjas tiek skunde pirmosios instancijos teismui, tiek kituose pateiktuose procesiniuose dokumentuose nenurodė jokių konkrečių Projekto sprendinių, kurie leistų objektyviai teigti kitaip. Pirmosios instancijos teismas nenustatė, kad šie atsakovo ir trečiojo suinteresuoto asmens teiginiai yra nepagrįsti.

81. Be to, jau minėtos PAV įstatymo 3 straipsnio 3 dalies taikymo aspektu pažymėtina, kad, kaip minėta, PAV įstatymo 2 priedo 7.1 punkte numatytos veiklos apima tik kirtimus, iš esmės susijusius su *inter alia* Miškų įstatymo 11 straipsniu („Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis“) ir Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis ir kompensavimo už miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis tvarkos aprašo, patvirtinto Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimu Nr. 1131 (Vyriausybės 2017 m. lapkričio 15 d. nutarimo Nr. 924 redakcija) reguliuojamais santykiais, o ginčo vidinės miškotvarkos projektas nėra tas dokumentas, kurio pagrindu yra planuojamas ir (ar) atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis.

82. Visa tai lemia, kad nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas neturėjo jokio objektyvaus pagrindo pripažinti, kad Projekte yra numatyta kokia nors PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punkte nurodyta ūkinė veikla. Todėl nebuvo jokio pagrindo konstatuoti PAV įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 2 punkto ir (ar) SPAV aprašo 6.1 punkto pažeidimų pareiškėjo nurodyta apimtimi.

Dėl PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkto ir SPAV aprašo 6.4 punkto

83. PAV ar SPAV privaloma atlikti, be kita ko, kai planuojamos ūkinės veiklos ar plano įgyvendinimas gali daryti poveikį „Natura 2000“ teritorijoms ir kai saugomų teritorijų institucija nustato, kad šis poveikis gali būti reikšmingas (PAV įstatymo 3 str. 1 d. 3 p., SPAV aprašo 6.4 p.).

84. Pareiškėjas Įsakymo teisėtumą iš esmės kvestionuoja tiek, kiek jį priimant nebuvo nustatytas Projekte planuojamų miškų kirtimų poveikio „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumas (nesikreipta į saugomų teritorijų instituciją dėl šio poveikio reikšmingumo nustatymo).

85. Šiuo aspektu pirmiausia akcentuotina, kad iš jau paminėtos PAV įstatymo 7 straipsnio 3 dalies matyti, kad į saugomų teritorijų instituciją dėl minėto poveikio reikšmingumo nustatymo turi būti kreipiamasi, be kita ko, atveju, kai planuojama ūkinė veikla yra įrašyta į šio įstatymo 2 priedą.

86. Be to, nors PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas eksplicitiškai neišskiria jokių konkrečių planuojamos ūkinės veiklos kategorijų, kaip matyti iš bylos duomenų, įskaitant pareiškėjo pateiktą Aplinkos ministerijos 2018 m. spalio 12 d. raštą bei gautą Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos 2023 m. kovo 20 d. nuomonę (rašytinius paaiškinimus), kad administracinėje praktikoje PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas, be šio įstatymo 2 priede nurodytų veiklų, taikomas tik su statinių statyba susijusios ūkinės veiklos atveju. Tokia viešojo administravimo subjektų pozicija (administracinė praktika) iš esmės grindžiama Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo, patvirtinto aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 (toliau – Poveikio reikšmingumo nustatymo aprašas; tekste remiamasi originalia aplinkos ministro įsakymo redakcija), 37 punktu, nustatančiu, kad „tais atvejais, kai planuojama ūkinė veikla nėra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedus [7] ir jos įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, jos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumas nustatomas prieš statinio projektavimo sąlygų išdavimą [14]. <...>“.

87. Nagrinėjamu atveju nenustatyta, jog Projektu planuojami miškų kirtimai patenka į PAV įstatymo 2 priede išvardintų veiklų sąrašą, ši veikla nėra susijusi ir su statinių statyba, nurodyta Poveikio reikšmingumo nustatymo aprašo 37 punkte.

88. Vertinant, ar PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas turėtų būti aiškinamas kaip apimantis tik šio įstatymo 1 ir 2 prieduose nurodytą veiklą bei Poveikio reikšmingumo nustatymo apraše minimą statinių statybą, pirmiausia primintina, kad pagal PAV direktyvos 2 straipsnio 1 dalį

nerikalaujama, kad dėl bet kokio projekto, galinčio daryti reikšmingą poveikį aplinkai, būtų atliekama šioje direktyvoje numatyta vertinimo procedūra, bet reikalaujama ją atlikti tik dėl tų projektų, kurie minimi šios direktyvos 4 straipsnyje, kuris nurodo į jos I ir II prieduose išvardytus projektus (šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo 2011 m. kovo 17 d. sprendimo byloje *Brussels Hoofdstedelijk Gewestir kt.*, C-275/09, EU:C:2011:154, 25 p.). Taigi, nenustačius, kad konkreči ūkinė veikla (projektas) yra nurodyta PAV direktyvos I ar II prieduose, negalima konstatuoti, kad valstybė narė, nenumačiusi PAV atlikimo tokios veiklos (projekto) atveju, neįvykdė jai iš šios direktyvos kylančių pareigų.

89. Kita vertus, pareiškėjo nurodoma Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis įtvirtina, kad „bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai („Natura 2000“) teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumui ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.“

90. Buveinių direktyva reikalauja, kad kiekvieno plano ar projekto pasekmės būtų tinkamai įvertintos, kai, remiantis objektyviomis aplinkybėmis, negalima atmesti galimybes, kad minėtas planas ar projektas atitinkamai teritorijai daro reikšmingą poveikį (Teisingumo Teismo 2007 m. gruodžio 13 d. sprendimo byloje *Komisija / Airija*, C-418/04, EU:C:2007:78, 228 p.).

91. Šią nuostatą nacionalinėje teisėje atkartoja Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 10 dalis (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija): „Planai ir projektai, neskirti arba nebūtinai buveinių apsaugai svarbios teritorijos tvarkymui, bet galintys ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais ar projektais, turi būti tinkamai vertinami dėl galimo poveikio teritorijai [PAV] įstatyme ar Vyriausybės tvirtinamame Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše nustatyta tvarka, atsižvelgiant į teritorijos gamtosauginius tikslus. Atsižvelgdamos į poveikio teritorijai vertinimą ir šio straipsnio 11 dalies nuostatas, valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos gali pritarti planui ar projektui tik įsitikinusios, kad planas ar projektas neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo, ir prireikus išsiaiškinusios visuomenės nuomonę.“

92. Pažymėtina, kad, kaip jau konstatavo Teisingumo Teismas 2007 m. gruodžio 13 d. sprendimo byloje *Komisija / Airija* (C-418/04, EU:C:2007:78) 231 punkte, vertinimai pagal PAV direktyvą arba SPAV direktyvą negali pakeisti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatytos procedūros. Be to, ši Sąjungos teisminė institucija 2007 m. rugsėjo 20 d. sprendimo byloje *Komisija / Italija* (C-304/05, EU:C:2007:532) 57 ir 58 punktuose nurodė, kad Buveinių direktyvoje neapibrėžiamas joks konkretus būdas, kaip jos 6 straipsnio 3 dalyje nurodytą įvertinimą reikėtų atlikti – šį įvertinimą kompetentingos valdžios institucijos turi atlikti taip, kad galėtų įsitikinti, jog planas ar projektas neturės žalingo poveikio nagrinėjamos teritorijos vientisumui, o suabejojusios dėl tokio poveikio nebuvimo, šios institucijos turi atsisakyti suteikti prašomą leidimą. Savo ruožtu Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nurodytą procedūrą nacionalinis įstatymų leidėjas integravo į PAV ir SPAV (be kita ko, Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ str. 10 d. (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija), PAV įstatymo 3 str. 1 d. 3 p., SPAV aprašo 6.4 p.).

93. Siekiant įvertinti, ar proceso šalių nurodoma ir minėtu Poveikio reikšmingumo nustatymo aprašo 37 punktu grindžiama administracinė praktika, pagal kurią minėtas projektų (ūkinės veiklos) vertinimas atliekamas tik su statinių statyba susijusios ūkinės veiklos atveju, atitinka Sąjungos teisę, pažymėtina, kad, nors Buveinių direktyvoje nepateikta sąvokos „projektas“ apibrėžtis, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad norint išsiaiškinti, ką ši

sąvoka reiškia Buveinių direktyvoje, yra svarbi PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punkte pateikta sąvoka „projektas“ (šiuo klausimu žr. 2010 m. sausio 14 d. sprendimo byloje *Stadt Papenburg*, C-226/08, EU:C:2010:10, 38 p.; 2014 m. liepos 17 d. sprendimo byloje *Komisija / Graikija*, C-600/12, EU:C:2014:2086, 75 p.; 2018 m. lapkričio 7 d. sprendimo sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.*, C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 60 p. ir jame nurodytą šio teismo jurisprudenciją).

94. Be to, kadangi PAV direktyvoje pateikta sąvokos „projektas“ apibrėžtis yra siauresnė nei įtvirtintoji Buveinių direktyvoje, Teisingumo Teismas nusprendė, kad jei veikla patenka į PAV direktyvos taikymo sritį, ji juo labiau turi patekti į Buveinių direktyvos taikymo sritį (2018 m. lapkričio 7 d. sprendimo sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.*, C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 65 punktas ir 2019 m. liepos 29 d. sprendimo byloje *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 123 p.). Vadinas, jei veikla laikoma „projektu“, kaip jis suprantamas pagal PAV direktyvą, ji gali būti „projektas“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvą (Teisingumo Teismo 2019 m. liepos 29 d. sprendimo byloje *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 124 p. ir jame nurodyta šio teismo jurisprudencija).

95. PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintoje termino „projektas“ apibrėžties pirmoje įtraukoje numatyti statybos darbai ir kitų objektų ar veiklos planų įgyvendinimas, o antroje įtraukoje – kitoks įsikišimas į natūralią aplinką ar gamtovaizdį, įskaitant mineralinių išteklių gavybą. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad terminas „projektas“, visų pirma, atsižvelgiant į PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punkto formuluotę, apima darbus ar įsikišimą, dėl kurių fiziškai keičiama vietovė (šiuo klausimu žr. 2012 m. balandžio 19 d. sprendimo byloje *Pro-Braine ir kt.*, C-121/11, EU:C:2012:225, 31 p.; 2019 m. liepos 29 d. sprendimo byloje *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 62 p.).

96. Miškų kirtimai iš esmės atitinka tokius kriterijus, todėl tokia veikla turi būti laikoma kaip patenkanti į sąvokos „projektas“, kaip jis suprantamas tiek pagal PAV direktyvą, tiek, kaip minėta, pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, apibrėžti, ypač atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, iš kurios matyti, kad į šios nuostatos taikymo sritį, be kita ko, patenka: miškų kirtimai medienos gavybos tikslais (2018 m. balandžio 17 d. sprendimas byloje *Komisija / Lenkija (Belovežo giria)*, C-441/17, EU:C:2018:255); neatidėliotini miško kirtimai ir priemonės grėsmėms miškams išvengti ir stichinių nelaimių padarytos žalos padariniams pašalinti (2022 m. birželio 22 d. sprendimas byloje *Komisija / Slovakija (Protection du Grand tétras)*, C-661/20, EU:C:2022:496).

97. Pažymėtina ir tai, kad, kaip konstatavo Teisingumo Teismas 2018 m. lapkričio 7 d. sprendimo sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882) 63 ir 64 punktuose, reikalavimai, susiję su „darbais“, „įsikišimu, dėl kurio fiziškai keičiama vietovė“ ar su „įsikišimu į natūralią aplinką“, nėra numatyti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje, nes šioje nuostatoje reikalaujama atlikti tinkamą poveikio įvertinimą, visų pirma kai projektas gali „reikšmingai“ paveikti teritoriją. Todėl vien to, kad veikla negali būti laikoma „projektu“, kaip jis suprantamas pagal PAV direktyvą, savaime nepakanka padaryti išvadai, kad ji nepatenka į sąvoką „projektas“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvą. Tokiu atveju, siekiant nustatyti, ar tam tikra ūkinė veikla gali būti laikoma „projektu“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, reikia išnagrinėti, ar tokia veikla gali reikšmingai paveikti saugomą teritoriją. Iš tiesų pagal Buveinių direktyvos dešimtą konstatuojamąją dalį būtina tinkamai įvertinti bet kuri planą ar programą, kurie galėtų turėti reikšmingą poveikį esamos ar ateityje numatytos įsteigti saugomos teritorijos apsaugos tikslams. Ši konstatuojamoji dalis atspindi šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje, kurioje numatyta, kad

planas ar projektas, galintys reikšmingai paveikti atitinkamą teritoriją, negali būti patvirtinti be išankstinio jų galimo poveikio įvertinimo (Teisingumo Teismo 2018 m. lapkričio 7 d. sprendimo sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.*, C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 67 ir 68 p.).

98. Todėl ši Sąjungos teisminė institucija Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nurodyta veikla pripažįsta ne tik statinių statybą, bet ir kitą PAV direktyvos I ar II prieduose nenurodytą veiklą, kaip antai gyvulių ganymą ganyklose ir dirvos tręšimą šalia „Natura 2000“ teritorijų (2018 m. lapkričio 7 d. sprendimo sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.*, C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 73 p.).

99. Galiausiai, kaip yra pažymėjęs Teisingumo Teismas, valstybės narės sprendimas galiojančiu teisės aktu atleisti tam tikrą veiklą nuo būtinybės įvertinti poveikį atitinkamai teritorijai negarantuoja, kad ši veikla neturės neigiamo poveikio saugomos teritorijos vientisumui. Todėl pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį negalima leisti valstybei narei priimti nacionalinės teisės normų, pagal kurias bendra tvarka atleidžiama nuo pareigos atlikti tam tikros rūšies planų ar projektų poveikio atitinkamai teritorijai įvertinimą (2018 m. lapkričio 7 d. sprendimo sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.*, C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 114 p.; 2022 m. birželio 22 d. sprendimo byloje *Komisija / Slovakija (Protection du Grand tétras)*, C-661/20, EU:C:2022:496, 69 p.).

100. Visa tai apibendrinus matyti, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje minima projekto arba plano samprata konkrečiomis kategorijomis neapsiriboja – pagrindinis veiksnys yra tai, ar jie gali turėti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijai. Todėl ir PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą, kuriuo, kaip minėta, nacionalinėje teisėje, be kita ko, siekiama užtikrinti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje valstybėms narėms nustatytų pareigų vykdymą, negali būti aiškinamas kaip apimantis tik šio įstatymo 1 ir 2 prieduose nustatytą ar (ir) su statinių statyba susijusią planuojamą ūkinę veiklą. Nagrinėjamu atveju tai, be kita ko, reiškia, kad PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą negali būti aiškinamas kaip visais atvejais neapimantis PAV įstatymo 2 priedo 1.7 punkte nenurodytų miškų kirtimų.

101. Šiuo aspektu pabrėžtina ir tai, kad aptarta administracinė praktika dėl PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkto taikymo srities ribojimo buvo grindžiama iš esmės tik poįstatyminiu teisės aktu, nepaisant to, kad šioje įstatymo nuostatoje minimos planuojamos ūkinės veiklos sąvoką įstatymų leidėjas apibrėžė plačiai, eksplicitiškai paminėdamas ir miškotvarkos projektuose numatomą veiklą – „planuojama ūkinė veikla – numatoma ūkinė veikla, apimanti statybą, statinių rekonstravimą, gamybą, technologinės įrangos ir gamybos proceso diegimą, modernizavimą ar keitimą, gamybos būdo, produkcijos kiekio ar rūšies keitimą, žemės gelmių išteklių gavybą ir ertmių naudojimą, kitų gamtos išteklių naudojimą, žemėtvarkos, miškotvarkos, vandentvarkos projektuose numatomą veiklą ir kitą galinčią daryti poveikį aplinkai ūkinę veiklą“ (PAV įstatymo 2 str. 4 d.).

Dėl Projekto pripažinimo nesusijusiu ar nebūtinu „Natura 2000“ teritorijai tvarkyti

102. Kaip matyti iš Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 10 dalies (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija) ir kaip pažymėjo Teisingumo Teismas 2018 m. balandžio 12 d. sprendimo byloje *People Over Wind and Sweetman* (C-323/17) 32 punkte, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje aiškiai nustatyta, kad pareiga atlikti vertinimą priklauso nuo dviejų sudėtinių sąlygų: pirma, nagrinėjamas planas ar projektas neturi būti susijęs arba nebūtinis („Natura 2000“) teritorijai tvarkyti; antra, jis gali ją reikšmingai paveikti.

103. Dėl pirmosios sąlygos pastebėtina, kad iš Buveinių direktyvos 6 straipsnio struktūros pirmiausia matyti, kad šio straipsnio 3 dalis neapima tų planų ir projektų, kurie minimi jo

(straipsnio) 1 dalyje – „specialioms saugomoms teritorijoms valstybės narės nustato būtinas apsaugos priemonės, tarp jų, jei reikia, atitinkamus tvarkymo planus, parengtus specialiai šioms teritorijoms ar integruotus į kitus plėtros planus, ir atitinkamas įstatymais nustatytas, administracines arba sutartyje numatytas priemones, kurios atitinka teritorijoje esančių į I priedą įtrauktų natūralių buveinių tipų ir į II priedą įtrauktų rūšių ekologinius reikalavimus.“. Šią nuostatą nacionalinėje teisėje atkartoja Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 8 dalis (2016 m. spalio 18 d. įstatymo Nr. XII-2683 redakcija), įtvirtinanti, kad „Vyriausybės įgaliotos institucijos organizuoja, kad būtų nustatytos būtinos apsaugos priemonės buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms, ir prireikus įgyvendina atitinkamus tvarkymo dokumentus, parengtus specialiai šioms teritorijoms ar įtrauktus į kitus plėtros planus, ir užtikrina, kad atitinkamais įstatymais, administracinėmis priemonėmis arba su žemės savininkais ir valdytojais sudaromomis apsaugos sutartimis būtų nustatytos apsaugos priemonės, atitinkančios teritorijose esančių Europos bendrijos svarbos natūralių buveinių tipų, augalų ir gyvūnų rūšių ekologinius reikalavimus.“. Taigi, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis apima planus ir projektus, kurie nenustato su aptariamomis saugomomis teritorijomis susijusių apsaugos tikslų ir priemonių (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Teisingumo Teismo 2018 m. balandžio 17 d. sprendimo byloje Komisija / Lenkija (Belovežo giria), C-441/17, EU:C:2018:255, 123 p.).

104. Tačiau taip pat pastebėtina ir tai, kad, kaip, be kita ko, matyti iš 2010 m. kovo 4 d. sprendimo byloje *Komisija / Prancūzija* (C-241/08) 44–56 punktuose pateikto Teisingumo Teismo vertinimo, į Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies taikymo sritį patenka ir planų ar projektų dalys, kurios nėra skirtos tik konkrečios „Natura 2000“ teritorijos tvarkymui, bet apima ir kitus klausimus, įskaitant ir susijusius su kitomis saugomomis teritorijomis. Be to, ir Europos Komisijos pranešime „Natura 2000“ teritorijų valdymas. Buveinių direktyvos (Direktyvos 92/43/EEB) 6 straipsnio nuostatos“ (Nr. 2019/C 33/01) pažymėta, kad „<...> žodžiais tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai <...> užtikrinama, kad gali reikėti atlikti su apsauga nesusijusios plano ar projekto dalies, kurios vienas iš tikslų yra apsaugos valdymas, tinkamą vertinimą <...>“. Buveinių direktyvos 92/43/EEB 6 straipsnio 3 ir 4 dalių taikymo metodinėse gairėse (Europos Komisijos pranešimas Nr. 2021/C 437/01) taip pat akcentuota, kad „<...> kai plano ar projekto, kurio vienas iš tikslų yra apsaugos valdymas, kuri nors dalis nėra skirta apsaugai, gali reikėti atlikti jos tinkamą vertinimą. Pavyzdžiui, tai gali būti taikoma miško kirtimui, įtrauktam į miškingo ploto, kuriame įsteigta „Natura 2000“ teritorija, apsaugos valdymo planą. Tinkamas vertinimas turėtų būti atliekamas tos veiklos dalies, kuri nėra reikalinga tos teritorijos apsaugos valdymui“.

105. Savo ruožtu, nepaisant to, kad Projekte yra aptariami kai kurie su „Natura 2000“ teritorijomis (jų tvarkymu) susiję klausimai, nagrinėjami atveju nėra pagrindo sutikti su Tarnybos argumentais, kad šis dokumentas netenkina pirmosios sąlygos – Projektu yra sprendžiami ir kitos kompleksinės miško ūkio veiklos planavimo (organizavimo) klausimai, įskaitant ir pareiškėjo nurodomus (pagrindinius) miškų kirtimus, t. y. didžioji dalis ginčijamo vidinės miškotvarkos projekto nėra susijusi arba būtina aptariamoms saugomoms teritorijoms tvarkyti.

106. Tai, be kita ko, lemia, jog nagrinėjami atveju nėra aktualus ir SPAV aprašo 3.3 punktas, nustatantis, kad šis aprašas netaikomas rengiant ir (ar) tvirtinant „saugomų teritorijų, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų <...> gamtotvarkos planus ir planus ar programas, kurie skirti tik teritorijos gamtosauginio ar paveldosauginio tvarkymo klausimams.“. Šiuo aspektu pakanka pažymėti, kad nors Projekto Gamtosauginė dalis apima minėtus (SPAV aprašo 3.3 p. nurodytus) aspektus, tačiau šiuo dokumentu (Projektu), kaip minėta, sprendžiami ir kitos kompleksinės miško ūkio veiklos planavimo (organizavimo) klausimai.

107. Kalbant apie geografinę taikymo sritį, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies nuostatos taikomos ne tik planams ir projektams, kurie įgyvendinami išimtinai tik saugomoje

teritorijoje arba ją apima. Šios dalies nuostatos, kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, taip pat skirtos planams ir projektams, įgyvendinamiems ne saugomoje teritorijoje, tačiau galintiems ją reikšmingai paveikti, neatsižvelgiant į tai, koku atstumu nuo konkrečios teritorijos jie įgyvendinami (pvz., žr. 2006 m. sausio 10 d. sprendimo byloje Komisija / Vokietija, C-98/03, EU:C:2006:3, 51 p.; 2007 m. gruodžio 13 d. sprendimo byloje Komisija / Airija, C-418/04, EU:C:2007:78, 232 ir 233 p.).

108. Toks Sąjungos taisyklių turinys atsispindi ir nacionalinėje teisėje, kaip antai jau cituotame SPAV aprašo 6.4 punkto antrame sakinyje bei PAV įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje, apibrėžiančioje „Natura 2000“ teritorijos artimą aplinką („planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo vietovė, tiesiogiai besiribojanti su „Natura 2000“ teritorija arba esanti netoli nuo jos, jeigu dėl gamtinių ryšių tarp vietovių arba dėl planuojamos ūkinės veiklos masto tikėtina, kad planuojama ūkinė veikla gali neigiamai paveikti „Natura 2000“ teritorijos vientisumą ar joje saugomas natūralias buveines ar rūšis“). Todėl yra pagrįsta konstatuoti, kad PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkto ir SPAV aprašo 6.4 punkto, skaitomų kartu su Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 10 dalimi (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija), taikymas apima projektus ir planus, kuriais atitinkama veikla planuojama ne tik pačioje „Natura 2000“ teritorijoje, bet ir (ar tik) šios saugomos teritorijos artimoje aplinkoje, kaip ji suprantama pagal minėtas nacionalines nuostatas.

109. Be to, atskirai paminėtina, jog Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad vien projekto dydis nėra svarbus aspektas, kadangi tik dėl to (projekto dydžio) negali būti atmetama tikimybė, jog projektas galėtų reikšmingai paveikti saugomą teritoriją (pvz., žr. 2007 m. gruodžio 13 d. sprendimo byloje Komisija / Airija, C-418/04, EU:C:2007:78, 44 p.).

110. Visa tai, be kita ko, reiškia, jog Tarnybos minima aplinkybė, kad pareiškėjo nurodomi kirtimai yra planuojami vykdyti ne „Natura 2000“ teritorijose, bet už jų ribų, savaime nereiškia, kad neturi būti taikomi Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nustatyti reikalavimai – tai, kad projektas yra vykdomas ne „Natura 2000“ teritorijoje, bet, pavyzdžiui, šios teritorijos artimoje aplinkoje, savaime neatleidžia nuo pareigos laikytis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nurodytų reikalavimų (šiuo klausimu taip pat žr. Teisingumo Teismo 2006 m. sausio 10 d. sprendimo byloje *Komisija / Vokietija*, C-98/03, EU:C:2006:3, 44 ir 51 p.; 2017 m. balandžio 26 d. sprendimo byloje *Komisija / Vokietija*, C-142/16, EU:C:2017:301, 29 p.).

Dėl poveikio „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo (ne)nustatymo

111. Kaip minėta, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad atlikti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatytą tinkamą plano ar projekto vertinimą reikalaujama, jeigu yra tikimybė arba pavojus, kad atitinkama teritorija bus stipriai paveikta. Atsižvelgiant, visų pirma, į atsargumo principą, laikoma, kad toks pavojus yra, kai, vadovaujantis geriausiomis atitinkamos srities mokslo žiniomis, negalima atmesti galimybių, kad planas ar projektas gali pakenkti nagrinėjamos teritorijos apsaugos tikslams (šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo 2018 m. balandžio 17 d. sprendimo byloje *Komisija / Lenkija (Belovežo giria)*, C-441/17, EU:C:2018:255, 111 ir 112 p. ir juose nurodytą šio teismo jurisprudenciją).

112. Planas ar projektas gali būti patvirtinamas, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, tik su sąlyga, kad kompetentingos institucijos yra įsitikinusios, kad jis nedaro neigiamo poveikio teritorijos vientisumui. Taip yra, kai dėl tokio poveikio nebuvimo nebelieka jokių mokslo požiūriu pagrįstų abejonų (Teisingumo Teismo 2013 m. balandžio 11 d. sprendimo byloje *Sweetman ir kt.*, C-258/11, EU:C:2013:220, 40 p.; 2016 m. lapkričio 8 d. sprendimo byloje *Lesoochránárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838, 42 p.).

113. Taigi, atsižvelgiant, visų pirma, į atsargumo principą, kuriuo grindžiama Bendrijos siekiama aukšto lygio apsaugos politika aplinkos srityje ir kuriuo remiantis turi būti aiškinama Buveinių direktyva, esant abejonei dėl reikšmingo poveikio nebuvimo, tokį vertinimą reikia atlikti – Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatyto aplinkos apsaugos mechanizmo paleidimas nereiškia, jog vertinamas planas ar projektas iš tikrųjų turi reikšmingą poveikį nagrinėjamai teritorijai, tačiau yra tik tikimybė, kad toks poveikis susijęs su minėtu planu ar projektu (žr. Teisingumo Teismo 2004 m. rugsėjo 7 d. sprendimo byloje *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482 41 ir 44 p.).

114. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nurodytų apsaugos priemonių taikymą lemia ne tikrumas dėl reikšmingo poveikio, bet šio poveikio tikimybė. Kadangi ginčo projektas apima „Natura 2000“ (šių teritorijų bendras plotas yra 16 858,5 ha iš 42,0 tūkst. ha Projektu suplanuotos teritorijos) ir joms gretimas teritorijas, nagrinėjamu atveju, nesant kompetentingos saugomų teritorijų institucijos vertinimo dėl Projekte numatomų miškų kirtimų poveikio reikšmingumo šioms teritorijoms (PAV įstatymo 3 str. 1 d. 3 p., SPAV aprašo 6.4 p.), negalima objektyviai ir vienareikšmiškai atmesti, kad toks poveikis egzistuoja.

115. Tokios išvados negali paneigti apeliančių akcentuojama aplinkybė, kad Projektas buvo suderintas su saugomų teritorijų direkcijomis (gautos šių direkcijų išvados): šiuo aspektu minėto atsargumo principo kontekste pakanka pastebėti, jog byloje nėra duomenų, kad būtų atliktas būtent aptartas galimo poveikio reikšmingumo vertinimas, patvirtinantis, jog nėra jokių mokslo požiūriu pagrįstų abejonių dėl neigiamo poveikio saugomoms teritorijoms nebuvimo, o šios Nutarties 81 punkte paminėtos procedūros negalima prilyginti PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkte ir (ar) SPAV aprašo 6.4 punkte minimam poveikio reikšmingumo vertinimui.

116. Dėl Tarnybos abstraktaus teiginio, kad poveikio ginčo saugomoms teritorijoms reikšmingumo klausimas buvo sprendžiamas tvirtinant (apskrities lygmens) miškotvarkos schemą (specialiojo teritorijų planavimo dokumentą), pastebėtina, kad atsižvelgiant į Projekte numatytą sprendinių detalizavimo lygį ir paisant minėto atsargumo principo, tokie ankstesni vertinimai savaime negali paneigti reikšmingo poveikio saugomai teritorijai rizikos, nebent būtų pateikta visapusiškų, tikslių ir galutinių duomenų bei išvadų, galinčių išsklaidyti pagrįstas mokslo abejones dėl numatytų darbų poveikio saugomai teritorijai, ir su sąlyga, kad reikšmingi aplinkos ir mokslo duomenys nepasikeitė, planuojama ūkinė veikla nebuvo iš dalies pakeista ir nėra kitų planų ar projektų (šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo 2020 m. rugsėjo 9 d. sprendimo byloje *Friends of the Irish Environment*, C-254/19, EU:C:2020:680, 55 p.). Byloje nėra pateikta įrodymų, jog šios sąlygos yra tenkinamos, juolab kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją būtent priimant sprendimą, leidžiantį įgyvendinti projektą, turi nebūti jokių mokslškai pagrįstų abejonių dėl žalingo poveikio atitinkamos teritorijos vientisumui nebuvimo (žr., be kita ko, 2006 m. spalio 26 d. sprendimo byloje *Komisija / Portugalija*, C-239/04, EU:C:2006:665, 24 p., 2017 m. balandžio 26 d. sprendimo byloje *Komisija / Vokietija*, C-142/16, EU:C:2017:301, 42 p.). Kita vertus, kiek tai yra susiję su apeliančių argumentais dėl SPAV, nacionalinės nuostatos, įskaitant SPAV aprašo 3 punktą, išvardijantį atvejus, kada SPAV neatliekamas, nenumato galimybes neatlikti plano ar programos, kaip jie suprantamai pagal Aplinkos apsaugos įstatymą, SPAV vien dėl to, kad toks vertinimas yra atliktas rengiant aukštesnio lygmens planavimo dokumentą.

Dėl PAV ir SPAV procedūrų privalomumo

117. Pirmiausia pastebėtina, kad vien aplinkybė, kad Projektų rengimo taisyklėse, t. y. aplinkos ministro patvirtintame norminiame administraciniame (poįstatyminiame) akte, eksplisitiškai nėra minimas PAV ir (ar) SPAV, neatleidžia nuo įstatymuose ir Vyriausybės norminiame akte įtvirtintos pareigos užtikrinti tokio vertinimo (procedūrų) atlikimą.

118. Kaip minėta, PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir SPAV aprašo 6.4 punktu bei susijusiomis šių bei kitų nacionalinių teisės aktų nuostatomis yra siekiama užtikrinti, kad būtų atliktos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatytos procedūros, t. y. pirmiausia būtų įvertinta, ar nebus neigiamai paveiktas nagrinėjamos teritorijos vientisumas. Iš tiesų, kaip, be kita ko, nurodyta Poveikio reikšmingumo nustatymo aprašo, į kurį iš esmės ir nukreipia šios įstatymo ir Vyriausybės norminio akto nuostatos, 17 punkte „planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio reikšmingumo įsteigtoms ir potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms pagrindinis vertinimo uždavinys yra nustatyti, ar natūralių buveinių ar rūšių, randamų įsteigtose ar potencialiose „Natura 2000“ teritorijose, apsaugos būklė nepablogės ir ar nebus neigiamai paveiktas nagrinėjamų teritorijų vientisumas, įgyvendinus planą, programą ar planuojamą ūkinę veiklą.“.

119. Kitaip tariant, kiek tai yra susiję su Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 10 dalies (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija) (Buveinių direktyvos 6 str. 3 d.) taikymu, PAV ir SPAV atliekamas tuo pačiu tikslu ir siekiant to paties rezultato.

120. Nagrinėjamu atveju nenustačius, kad Projektu yra planuojama PAV direktyvos I ir (ar) II prieduose) numatyta veikla, t. y. pripažinus, jog ginčas yra susijęs išimtinai dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį įgyvendinančių nacionalinių nuostatų taikymo, nėra reikšminga pareiškėjo minima Teisingumo Teismo 2011 m. rugsėjo 22 d. sprendimo byloje *Valčiukienė ir kt.* (C-295/10) 63 punkto dalis, kurioje nurodyta, kad (pagal bendrą taisyklę) SPAV direktyvos 11 straipsnio 1 ir 2 dalis reikia aiškinti taip, kad atlikus aplinkosauginį vertinimą pagal Direktyvą 85/337 (PAV direktyvą), neatleidžiama nuo pareigos atlikti tokį vertinimą pagal SPAV direktyvą. Priešingai, atsižvelgiant į šio Sąjungos teisminės institucijos sprendimo 61–63 punktuose pateiktus išaiškinimus), nagrinėjamu atveju yra pagrindas pripažinti, kad, kiek tai yra susiję su Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį įgyvendinančiomis nacionalinėmis nuostatomis, aptariamam aplinkosauginis vertinimas, inicijuotas, pavyzdžiui, SPAV aprašo 6.4 punkto pagrindu, būtų bendros procedūros išraiška bei apimančiu visus Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies reikalavimus, dėl ko tokiu atveju paprastai nebeliktų pareigos atlikti vertinimo PAV įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkto pagrindu.

121. Taip pat pažymėtina, kad dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies Teisingumo Teismas jau yra akcentavęs būtinybę vengti kelių to paties plano ar projekto poveikio aplinkai vertinimų pagal visus šios direktyvos reikalavimus (pvz., žr. 2020 m. rugsėjo 9 d. sprendimo byloje *Friends of the Irish Environment*, C-254/19, EU:C:2020:680, 54 p. ir jame nurodytą šio teismo jurisprudenciją).

122. Be to, tai, kad poveikio „Natura 2000“ teritorijų vientisumui vertinimo tikslu nacionalinis įstatymų leidėjas nereikalauja atlikti abiejų, t. y. PAV ir SPAV procedūrų dėl to paties plano ar projekto, patvirtina Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 10 dalies (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija) loginė bei lingvistinė konstrukcija, taip pat šios nuostatos sisteminis aiškinimas Sąjungos ir nacionalinių teisės aktų kontekste.

123. Iš tiesų, pirma, šioje Saugomų teritorijų įstatymo nuostatoje įstatymų leidėjas vartoja jungtuką „arba“, pateikdamas nuorodas į PAV įstatymą ir SPAV aprašą, t. y. nenustato kumuliatyvaus PAV ir SPAV procedūrų taikymo to paties plano ar projekto atžvilgiu.

124. Antra, aptariamoje nuostatoje, kaip ir Buveinių direktyvoje, yra vartojamos sąvokos „planai ir projektai“. Kadangi, kaip minėta, nacionalinis įstatymų leidėjas integravo Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies procedūras į SPAV ir PAV procedūras, o aptariamoje Saugomų teritorijų įstatymo nuostatoje yra pateikiamos nuorodos į PAV įstatymą (PAV procedūrą) bei SPAV aprašą (SPAV procedūrą), vertintina, kad šiame įstatyme:

124.1. sąvoka „planas“, vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymo 2 straipsnio 57 dalimi (2019 m. birželio 6 d. įstatymo Nr. XIII-2186 redakcija), patenka į Aplinkos apsaugos įstatymo 1

straipsnio 18 punkte (2020 m. birželio 25 d. įstatymo Nr. XIII-3097 redakcija) vartojamos „planų ir programų“ sąvokos apibrėžtį – „planavimo dokumentai, apibrėžti Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatyme, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatyme, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme ir kituose ūkinės veiklos, gamtotvarkos, kitus aplinkos apsaugos planavimo dokumentus apibrėžiančiuose teisės aktuose, kurie rengiami, tvirtinami ir (arba) priimami pagal galiojančius teisės aktus ar pagal kompetenciją įgyvendinant viešąjį administravimą ir kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, įskaitant tokių planų ir programų visišką ar dalinius pakeitimus;“. Dėl šių (tam tikrų) planų ir programų yra atliekamas SPAV (Aplinkos apsaugos įstatymo 1 str. 17 p. (2013 m. gegužės 9 d. įstatymo Nr. XII-287 redakcija) ir 27 str. (2004 m. vasario 19 d. įstatymo Nr. IX-2032 redakcija), SPAV aprašo 1 ir 3 p.);

124.2. sąvoka „projektas“ (nors ji nei Saugomų teritorijų įstatyme ar kitame šio įstatymo 2 straipsnio 57 dalyje (2019 m. birželio 6 d. įstatymo Nr. XIII-2186 redakcija) nurodytame įstatyme nėra eksplacitiškai apibrėžta), kaip matyti iš šiame baigiamajame teismo akte aptartų Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nustatytas procedūras ir PAV reglamentuojančių teisės aktų nuostatų bei jų aiškinimo teismų praktikoje, turi būti aiškinama kaip atitinkanti sąvoką „planuojama ūkinė veikla“, kaip ji apibrėžta PAV įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje. Iš tiesų pastebėtina, kad pastarąją PAV įstatymo nuostatą įgyvendinamas PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punktas, apibrėžiantis šioje direktyvoje vartojamą „projekto“ sąvoką, kuri savo turiniu atitinka „planuojamos ūkinės veiklos“ apibrėžimą.

125. Visa tai apibendrinus (minėto dvigubo vertinimo vengimo kontekste), konstatuotina, kad nesant atlikto Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 10 dalyje (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija) nurodyto tinkamo vertinimo, atveju, kai tikrinama veikla nepatenka į PAV įstatymo 1 ir (ar) 2 priedus, be kita ko, turi būti atliekama viena iš šių procedūrų: (1) SPAV (SPAV aprašo 6.4 p. pagrindu), jei yra sprendžiama dėl „plano ar programos“, kaip jie apibrėžti Aplinkos apsaugos įstatyme, tvirtinimo; (2) PAV (PAV įstatymo 3 str. 1 d. 3 p. pagrindu), kai yra sprendžiama dėl leidimo atitinkamai veiklai įgyvendinti išdavimo.

126. Nagrinėjamu atveju, be kita ko, atsižvelgiant į „miškotvarkos projekto“ ir „vidinės miškotvarkos projekto“ sąvokas apibrėžiančius Miškų įstatymo 14 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies 2 punktą (2011 m. birželio 16 d. įstatymo Nr. XI-1448 redakcija) bei šio dokumentų sprendinių turinį (Projektų rengimo taisyklių 6 p.), konstatuotina, kad Projektas yra laikytinas „planu“ minėtu Aplinkos apsaugos įstatymo ir SPAV aprašo nuostatų taikymo tikslais.

127. Ginčo Projektas taip pat atitinka „plano“ sąvoką, kaip ji apibrėžta SPAV direktyvos 2 straipsnio a punkte: „Planai ir programos – tai planai ir programos, įskaitant tuos, prie kurių finansavimo prisideda Europos bendrija, taip pat visi jų daliniai pakeitimai, kuriuos turi parengti ir (arba) priimti valdžios institucija nacionaliniu, regioniniu arba vietiniu lygiu arba kuriuos parengia valdžios institucija ir kuriuos vėliau priima Parlamentas arba Vyriausybė laikantis įstatymų leidimo procedūros, ir kurių reikia pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas“.

128. Teisingumo Teismas šią nuostatą aiškino taip, kad planais ir programomis, „kurių reikia“, kaip tai suprantama pagal SPAV direktyvą ir ją taikant, ir kurių pasekmės aplinkai dėl to turi būti įvertintos toje direktyvoje nustatytais sąlygomis, turi būti laikomi tokie planai ir programos, kurių priėmimas reglamentuojamas nacionaliniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose, kur nustatomos priimti šiuos planus ir programas kompetentingos institucijos ir jų parengimo procedūra (2012 m. kovo 22 d. sprendimo byloje *Inter-Environnement Bruxelles ir kt.*, C-567/10, EU:C:2012:159, 31 p.; 2018 m. birželio 7 d. sprendimo byloje *Thybaut ir kt.*, C-160/17, EU:C:2018:401, 43 p.). Be to, ši Sąjungos teisminė institucija yra nusprendusi, kad sąvoka „planai ir programos“ susijusi su bet kuriuo aktu, kuriuo, apibrėžiant taisykles ir procedūras, nustatoma visuma kriterijų ir taisyklių, privalomų laikytis išduodant leidimą dėl vieno ar kelių projektų, kurių

pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, ir juos vystant (Teisingumo Teismo 2016 m. spalio 27 d. sprendimo byloje *D'Oultremont ir kt.*, C-290/15, EU:C:2016:816, 49 p.; 2019 m. gegužės 8 d. sprendimo byloje *„Verdi Ambiente e Società – Aps Onlus“ ir kt.*, C-305/18, EU:C:2019:384, 50 p.).

129. Iš jau minėtų Miškų įstatymo ir Projektų rengimo taisyklių nuostatų matyti, kad vidinės miškotvarkos projektas (nagrinėjamu atveju – Projektas) yra viešosios teisės aktų nuostatomis privalomas rengti dokumentas, kurį tvirtina kompetentinga valstybinės valdžios institucija (Tarnyba) ir kuriuo, be kita ko, projektuojamos ūkinės priemonės miško ištekliams naudoti, t. y. juo, be kita ko, nustatoma visuma kriterijų ir taisyklių, privalomų laikytis vykdant miško ūkio veiklą suplanuotoje teritorijoje, įskaitant pagrindinius miškų kirtimus, kurie įgyvendinami šiuo tikslu gavus (turint) leidimus ar jiems prilyginamus dokumentus (Miškų įstatymo 5 str. 3 d. 4 p., 2012 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. XI-2362 redakcija), 9 str. 6 d., 10 str. 2 d. (2001 m. balandžio 10 d. įstatymo Nr. IX-240 redakcija); Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-1055 (su paskutiniais pakeitimais, atliktais aplinkos ministro 2020 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. D1-205)), *inter alia* 2-4 p.).

130. Taigi, sprendžiant, ar privalėjo būti atliktas Projekto SPAV, pažymėtina, kad nėra abejonių, kad SPAV aprašo 6.4 punktu, be kita ko, yra įgyvendinama SPAV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punktas, kuriame nustatyta, kad atliekamas tų planų ir programų aplinkos [aplinkosauginis] vertinimas: „kurių atžvilgiu nustatoma, atsižvelgiant į galimas jų pasekmes teritorijai, kad būtina atlikti vertinimą pagal [Buveinių] direktyvos 6 ir 7 straipsnius“.

131. Teisingumo Teismas 2012 m. birželio 21 d. sprendimo byloje *Syllogos Ellinon Poleodomon kai Chorotakton* (C-177/11, EU:C:2012:378) 24 punkte jau yra konstatavęs, kad SPAV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tai, ar pagal jį privaloma atlikti konkretaus plano aplinkosauginį vertinimą, priklauso nuo to, ar toks planas atitinka sąlygas, dėl kurių būtina atlikti jo vertinimą pagal Buveinių direktyvą, taip pat ir sąlygą, kad planas gali daryti reikšmingą poveikį atitinkamai teritorijai. Nagrinėjant, ar ši sąlyga įgyvendinta, turi būti atsakyta, ar, remiantis objektyviomis aplinkybėmis, galima atmesti galimybę, kad minėtas planas ar projektas atitinkamai teritorijai daro reikšmingą poveikį.

132. Kitaip tariant, kai planas apima „Natura 2000“ teritorijas ar artimą tokių teritorijų aplinką, norint atsakyti, ar reikia SPAV pagal SPAV direktyvos 3 str. 2 d. b p. (SPAV aprašo 6.4 p.), visada būtina atlikti minėtą pasekmių reikšmingumo vertinimą, t. y. nesant šio (poveikio reikšmingumo) vertinimo, negalima konstatuoti, kad SPAV nėra privalomas. Toks vertinimas atliekamas pagal Poveikio reikšmingumo nustatymo aprašą, kurio 24 punktas aiškiai nustato, kad „Tais atvejais, kai plano ar programos neprivaloma vertinti pagal [SPAV aprašo 6.1 punktą] <...>, tačiau plano ar programos įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima tokių teritorijų aplinka, Organizatoriai (jų pasitelkti konsultantai) užpildo šio Tvarkos aprašo 1 priedo bendrąją bei A dalis ir pateikia [Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai] (raštu ir skaitmeniniame formate) tam, kad būtų nustatytas plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumas ir nuspręsta, ar privaloma atlikti [SPAV].“

133. Kadangi prieš tvirtinant Projektą nebuvo atliktos SPAV aprašo 6.4 punkte nurodytos procedūros, pareiškėjo ginčijama Įsakymo dalis negali būti pripažinta pagrįsta ir teisėta, dėl ko ji yra naikintina Administracinių bylų teisenos įstatymo (ABTĮ) 91 straipsnio 1 dalies 3 punkto pagrindu.

Dėl bylos procesinės baigties

134. Pirmosios instancijos teismas ginčijamą Įsakymą panaikino visa apimtimi, tačiau nagrinėjamu atveju konstatuotas SPAV aprašo 6.4 punkto pažeidimas yra susijęs tik su pareiškėjo skunde šiam teismui nurodyta miškų ūkio veikla – pagrindiniais miškų kirtimais, ir tik tiek, kiek ši veikla yra suplanuota įgyvendinti aptartose saugomose teritorijose.

135. Dėl šių teritorijų akcentuotina, kad SPAV aprašo 6.4 punkte minima „Natura 2000“ teritorija turi būti aiškinama kaip apimanti ir Saugomų teritorijų įstatymo 24¹ straipsnio 13 dalyje (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija) nurodytą vietovę, kurią Vyriausybės įgaliota institucija yra įrašiusi į vietovių, atitinkančių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą, kol bus priimtas sprendimas dėl vietovės priskyrimo Europos bendrijos svarbos teritorijoms (šiuo klausimu taip pat žr. Buveinių direktyvos 4 str. 5 d.), t. y. SPAV aprašo 6.4 punktas apima įsteigtas ir potencialias „Natura 2000“ teritorijas bei joms artimą aplinką. Be to, į šias teritorijas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies ir atitinkamų nacionalinių taisyklių taikymo tikslais įeina ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos (Buveinių direktyvos 7 str.; Saugomų teritorijų įstatymo (2 str. 15 d., 24¹ str. 14 d. (2010 m. birželio 22 d. įstatymo Nr. XI-935 redakcija).

136. Paminėtina ir tai, kad, be kita ko, atsižvelgiant į šios Nutarties 111–113 punktus, nagrinėjamu atveju „Natura 2000“ teritorijos artima aplinka (SPAV aprašo 6.4 p.; antras sakiny) laikytinos su šia saugoma teritorija besiribojanti arba netoli jos esanti vietovė, kurioje vykdant pagrindinius miško kirtimus yra tikimybė (paisant minėto atsargumo principo ir, be kita ko, atsižvelgiant į konkrečios „Natura 2000“ teritorijos steigimo tikslus), kad tokia veikla gali paveikti saugomos teritorijos vientisumą ar joje saugomas natūralias buveines ar rūšis.

137. Šiomis aplinkybėmis pirmosios instancijos teismo sprendimas keistinas (ABTĮ 144 str. 1 d. 3 p.) – naikintina Įsakymo dalis, kuria Projektas patvirtintas tiek, kiek jame yra numatyti (suprojektuoti) pagrindiniai miškų kirtimai įsteigtose ir potencialiose „Natura 2000“ teritorijose bei artimoje tokių teritorijų aplinkoje (t. y. SPAV aprašo 6.4 p. nurodytose teritorijose).

138. Išplėstinė teisėjų kolegija taip pat konstatuoja, kad, be kita ko, atsižvelgiant į šiame baigiamajame teismo akte paminėtą bei aptartą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kuri yra aiški ir pakankama atskleisti ginčui aktualių Sąjungos teisės aktų nuostatų turinį, nagrinėjamu atveju nėra Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo bei nacionaliniuose proceso įstatymuose numatytų pagrindų kreiptis į šią teisminę instituciją dėl prejudicinio sprendimo priėmimo *inter alia* pareiškėjo rašytiniuose paaiškinimuose (prašymuose) nurodytais aspektais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo

139. Nepaisant to, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas iš dalies yra keičiamas, galutinis sprendimas išnagrinėjus kilusį ginčą iš dalies yra priimtas pareiškėjo naudai.

140. Pareiškėjas atsiliepime į apeliacinius skundus bei 2023 m. spalio 25 d. pateiktu prašymu prašo iš kitų proceso šalių priteisti šių bylų nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme patirtų atstovavimo išlaidų atlyginimą: 1) 840 Eur už atsiliepimo į apeliacinius skundus parengimą (mokėjimo data – 2022 m. liepos 5 d.); 2) 650 Eur už papildomų paaiškinimų ir prašymo kreiptis į Teisingumo Teismą parengimą (mokėjimo data – 2023 m. balandžio 5 d.); 3) 500 Eur už papildomus paaiškinimus ir prašymo patikslinimo parengimą (mokėjimo data – 2023 m. spalio 23 d.).

141. Įvertinus byloje kilusio ginčo pobūdį, tenkintų reikalavimų apimtį bei atsižvelgiant į Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 (aktuali redakcija), 2 punkte išvardintus kriterijus bei 7, 8.11 ir 8.16 punktuose nurodytus dydžius,

iš apelianų pareiškėjui lygiomis dalimis priteistina 1 190 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo (ABTĮ 40 str. 1 ir 5 d.).

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 40 straipsnio 1 ir 5 dalimis bei 144 straipsnio 1 dalies 3 punktu, išplėstinė teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Atsakovo Valstybinės miškų tarnybos ir trečiojo suinteresuoto asmens valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos apeliacinius skundus tenkinti iš dalies.

Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimą pakeisti.

Pareiškėjo viešosios įstaigos Viešojo intereso gynimo fondo skundą tenkinti iš dalies.

Panaikinti Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2021 m. kovo 19 d. įsakymo Nr. 87-21-V dalį, kuria patvirtintas valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomų Ignalinos regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektas tiek, kiek jame (projekte) numatyti pagrindiniai miškų kirtimai įsteigtose ir potencialiose Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose bei šių teritorijų artimoje aplinkoje.

Kitą Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų 2022 m. gegužės 24 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą.

Priteisti pareiškėjo viešosios įstaigos Viešojo intereso gynimo fondo naudai iš atsakovo Valstybinės miškų tarnybos ir trečiojo suinteresuoto asmens valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos po 595 Eur (penkis šimtus devyniasdešimt penkis eurus) bylinėjimosi išlaidoms, patirtoms bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, atlyginti.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Audrius Bakaveckas

Arūnas Dirvonas

Artūras Drigotas

Ernestas Spruogis

Milda Vainienė